

TRONDHEIM KOMMUNE

Folket, kunsten og byen mot 2030

Kommunedelplan for kunst og
kultur i Trondheim 2019-2030

Høringsutkast

Forord

Da den britiske regjeringen under 2. verdenskrig skal ha foreslått å kutte i kulturbudsjettet for å styrke produksjonen av krigsmateriell, skal statsminister Winston Churchill ha svart: "Then what are we fighting for?"

Dessverre er sitatet en myte, selv om det definitivt var i Churchills ånd. Våren 1938 i Royal Academy of Art slo han fast følgende: "The arts are essential to any complete national life". Churchill visste å verdsette kunsten og kulturens betydning.

Kunst og kultur er viktige virkemidler for å utvikle samfunnet vårt i positiv retning. I hele den vestlige verden settes ytringsfriheten under press, demokratiene trues og samfunnsverdier utfordres kontinuerlig. Kulturen kan fungere som et allmenndannende lim i samfunnet.

Men kunst og kultur har også en egen verdi og kraft. Kunst og kultur er ikke bare et positivt virkemiddel, men et viktig mål i seg selv.

Når Trondheim kommune nå utarbeider en ny kommunedelplan for kunst og kultur, er det for løfte blikket framover. Trondheim er en rik kulturby, kanskje uten at vi som bor her er klar over over hvor mye spennende som skjer. I den nasjonale kulturindeksen ligger Trondheim omtrent hvert eneste år øverst av storbykommunene. Gjennom det siste tiåret har byens kulturliv stadig utviklet seg, både i bredde og kvalitet.

Alle kommuner må kontinuerlig evaluere egne valg for å sette riktig kurs til innbyggernes beste. Det er også viktig når kommunens kulturelle ambisjoner for de neste 11 år skal utformes. De tre hovedmålene i denne planen retter søkelyset mot Folket, Kunsten og Byen. Kulturen skal favne alle, tilbys i alle livsfaser og bety noe for hver enkelt av oss. Den profesjonelle kunsten skal styrkes, holde høy kvalitet og være attraktiv som levevei. Kunst og kultur skal være en naturlig del av byens utvikling, både i holdning og handling.

I 2030 skal nasjonen Norge feire et stort jubileum, tusen år etter slaget på Stiklestad og helliggjøringen av Olav Haraldsson i Nidaros sommeren etter. Trondheim har derfor naturlige ambisjoner om å ta en aktiv rolle i denne feiringen, i nært samarbeid med andre sentrale aktører i Trøndelag. I tillegg har Trondheim en uttrykt ambisjon om å bli europeisk kulturhovedstad i 2030, i samarbeid med hele Trøndelagsregionen.

Ingen plan har noen reell verdi, dersom den ikke følges av handling. Den kan peke ut retning og si noe om ambisjonene, men må følges opp av tydelige prioriteringer og ha tilstrekkelige avsatte ressurser. I dag bruker Trondheim rundt to prosent av kommunens driftsbudsjett på kultur. Det er en naturlig ambisjon å øke andelen til tre prosent.

Ola By Rise

Innhold

FORORD	2
DEL 1 - GENERELL DEL	3
Innledning	3
Bakgrunn og formål	3
Vedtatte forutsetninger	4
FNs bærekraftsmål	5
Nasjonal og regional kulturpolitikk	5
Innhold og avgrensninger	6
DEL 2 - MÅL	7
Kunst og kultur - en bærende kraft i utviklingen av Trondheim fram mot 2030	7
MÅL 1 FOLKET - Kultur for alle	8
Mål 2 KUNSTEN - Kultur for kunst	11
MÅL 3 BYEN - Kultur som drivkraft	14
DEL 3 - GJENNOMFØRING AV PLANEN	17
Handlingsprogram og strategiske grep	17
Økonomi	18
Sentrale begreper	19
Relevant litteratur	21

DEL 1 - GENERELL DEL

Innledning

Dette høringsutkastet er rådmannens forslag til Kommunedelplan for kunst og kultur i Trondheim 2019-2030. Planen beskriver Trondheim kommunes overordnede mål for kunst- og kulturområdet fram mot 2030, og hvordan kommunen kan arbeide strategisk for å styrke det samlede kunst- og kulturlivet. Rådmannen vil legge til rette for bred involvering og medvirkning i høringsrunden, før endelig forslag til Kommunedelplan for kunst og kultur legges fram for behandling i bystyret i august 2019.

I planen foreslår rådmannen følgende mål:

Kunst og kultur - en bærende kraft i utviklingen av Trondheim fram mot 2030		
FOLKET Kultur for alle	KUNSTEN Kultur for kunst	BYEN Kultur som drivkraft
1. Innbyggerne deltar aktivt i et bredt og mangfoldig kunst- og kulturliv	1. Kunsten og kulturen skal være fri, uavhengig og selvstendig	1. Kunst og kultur skal være en overordnet del av by- og samfunnsutviklingen
2. Barn og unge skal ha et helhetlig kunst- og kulturtilbud	2. Trondheim skal ha aktive og attraktive kunst- og kulturmiljø	2. Kunst, kultur og kulturarv skal prege Trondheim
3. Kulturarven skal være en ressurs for framtida	3. Trondheim skal ha gode vilkår for profesjonell kunst og kultur	3. Trondheim skal ha en sterk posisjon som kulturelt knutepunkt i regionen.
4. Kunst og kultur skal bidra til en inkluderende og bærekraftig by	4. Kunst- og kulturmiljøene skal styrkes gjennom kunnskap og samarbeid	4. Trondheim skal ha en sentral rolle i det nasjonale tusenårsjubileet i 2030
5. Kunst og kultur skal være kilde til livslang læring	5. Kulturnæringene skal være lønnsomme, konkurransedyktige og bærekraftige	5. Trondheim skal være en internasjonalt anerkjent kunst- og kulturby

Bakgrunn og formål

Kommunedelplan for kunst og kultur er forankret i Planstrategi for Trondheim kommune (bystyresak [192/12](#)), og skal erstatte Handlingsprogram for kunst 2005-2013 (bystyresak [121/10](#)) og Handlingsprogram for kultur 2010–2013 (bystyresak [2/10](#)).

Dette forslaget er utarbeidet på grunnlag av Planprogram for kommunedelplan for kunst og kultur (formannskapssak [134/18](#)). Statusdokumentet som fulgte med planprogrammet, er et viktig kunnskapsgrunnlag for denne planen. Der beskrives status og utfordringer for fritidskulturlivet og profesjonell kunst og kultur i Trondheim. I tillegg beskrives Trondheim kommunes tjenester og virkemidler på kunst- og kulturområdet.

Kommunedelplan for kunst og kultur er styrende for kommunens tjenestetilbud og øvrige satsinger innenfor kunst- og kulturområdet. Målene som beskrives i denne planen skal følges opp i et handlingsprogram med konkrete tiltak. Kommunedelplan for kunst og kultur blir et grunnlag for å bygge felles kultur når Klæbu og Trondheim kommuner går sammen i nye Trondheim kommune fra 2020.

Vedtatte forutsetninger

De overordnede og langsiktige målene i gjeldende kommuneplaner i Trondheim og Klæbu er retningsgivende for Kommunedelplan for kunst og kultur. Det skal utarbeides en ny kommuneplan som legges fram for bystyret etter at nye Trondheim kommune opprettes i 2020 (bystyresak [175/16](#)).

I Kommuneplanens samfunnsdel [2010-2021](#) for Klæbu kommune er et av hovedmålene at Klæbu skal være en god oppvekstkommune med gode nærmiljø og spennende kulturliv. Kommunen skal legge til rette for at alle kommunens innbyggere får anledning til å delta i kulturaktiviteter og oppleve et mangfold av kulturuttrykk. Kommunen skal også bidra til å utvikle møtesteder for aktivitet. Kommunedelplan for kunst og kultur må også sees i sammenheng med temaplanen [Kulturminner i Klæbu 2017-2020](#).

I kommuneplanens [samfunnsdel 2009-2020](#) for Trondheim kommune understreker flere av målene betydningen kunst og kultur har for å nå kommunens overordnede mål. Kunst og kultur er viktige arenaer for livslang læring og en kreativ kraft i regional utvikling. Kunst og kultur har stor betydning for barn og unges oppvekstvilkår og for Trondheim som en mangfoldig og inkluderende by.

Kommunedelplan for kunst og kultur skal virke sammen med andre vedtatte planer og strategier i Trondheim kommune som er relevante for kunst- og kulturområdet:

- [Kommunedelplan for kulturarenaer 2012-2024](#)
- [Temaplan for kulturminner og kulturmiljøer 2013-2025](#)
- [Temaplan for Trondheim kommunes frivillighetspolitikk 2018-2021](#)
- [Handlingsplan mot fattigdom 2019-2023](#)
- [Strategi for sterke barnefellesskap -Stein, saks, papir](#)
- [Eldreplan 2016-2026](#)
- [Helhetlig studentpolitikk](#)
- [Områdeprogram for Saupstad-Kolstad 2013-2020](#)

- [Strategisk næringsplan for Trondheimsregionen](#)
- [Trondheim kommunes strategi for forskning, utvikling og innovasjon 2014-2018](#)
- [Tematisk plan for lokale sentra og knutepunkt](#)
- [Grønn strek for en trygg framtid 2016](#)
- [Universitetskommune](#)

Våren 2019 legger rådmannen fram forslag til Temaplan for Trondheim kommunale kulturskole 2019-2023 og Internasjonal strategi 2019-2022 for bystyret.

Kommunedelplan for kunst og kultur må også sees i sammenheng med langsiktige og pågående planprosesser om [sentrumsutvikling](#), utvikling av en samlet bycampus for NTNU, og byutvikling i Sluppen-området og på Nyhavna.

Rådmannen skal utarbeide et eget kulturnæringsprogram for Nyhavna (formannskaps sak [326/16](#)). Dette programmet skal definere mål og skissere modeller som kan bidra til å bevare og videreutvikle de kulturbaserte næringsaktivitetene i området, og må sees i sammenheng med kartleggingen av kulturminnene på Nyhavna.

FNs bærekraftsmål

Trondheim kommune er en av 25 byer i verden som i 2018 ble invitert av De forente nasjoner (FN) til å være med på og lede arbeidet med å nå bærekraftsmålene (jamfør UN Sustainable development goals Cities, SDGC Leadership Platform). Arbeidet med bærekraftsmålene vil derfor være viktig for kommunens planarbeid og virksomhet framover. For Kommunedelplan for kunst og kultur vil følgende bærekraftsmål være særlig relevante:

Nasjonal og regional kulturpolitikk

Kommunal kulturpolitikk skal bidra til å nå nasjonale og regionale mål for kulturområdet. Trondheim kommune skal ivareta Kulturlovens generelle bestemmelser ved å legge til rette for et bredt spekter av kulturvirksomhet, slik at alle innbyggere har mulighet til å delta i kulturaktiviteter og oppleve et mangfold av kulturuttrykk.

I november 2018 la regjeringen fram kulturmeldingen, St. Meld 8 (2018-2019) Kulturens kraft. Samtidig la Kulturdepartementet fram en utredning om oppgave- og ansvarsfordelingen mellom

forvaltningsnivåene på kulturområdet, og om samisk kunst og kultur på arenaer i Norge. I desember 2018 la regjeringen fram frivillighetsmeldingen, St.10 (2018-2019): Frivilligheita - sterk, sjølvstendig, mangfaldig.

Trøndelag fylkeskommune har vedtatt ny fylkesplan, Trøndelagsplanen 2019-2030. Fylkeskommunen har også utarbeidet forslag til Kulturstrategi for Trøndelag 2019-2022. Den ble sendt på høring med frist for uttalelser 8. april 2019.

Innhold og avgrensninger

Kommunedelplan for kunst og kultur ivaretar kunst- og kulturpolitiske perspektiver og omfatter fritidskulturlivet og profesjonell kunst og kultur. Kulturnæring behandles som en integrert del av kunstpolitikken. Planen ivaretar imidlertid ikke kommersielt rettede kulturnæringer som design, arkitektur og mote. Teknologi og andre næringsområder som grenser opp mot kultur inngår ikke i planen. Planen omfatter heller ikke idrett, arkiv, mediepolitikk, eller kunst og kultur som er en del av det ordinære opplærings- og utdanningsløpet.

I denne planen omfatter begrepet fritidskultur organisert og uorganisert kulturaktivitet, der innbyggerne kan delta individuelt eller sammen med andre i sin fritid. Fritidskulturlivet gjelder både aktiviteter i regi av kommunen, andre offentlige instanser, frivilligheten og private aktører. Begrepet profesjonell kunst og kultur omfatter produksjon, formidling og forvaltning av kunst og kultur av aktører som har kunst og kultur som primær praksis og inntektskilde. Det kan være utstrakt samarbeid og flytende overganger mellom fritidskulturlivet og det profesjonelle. Profesjonelle aktører engasjeres ofte av fritidskulturlivet, som er en viktig rekrutteringsarena for det profesjonelle kunst- og kulturområdet og høyere kunstfaglig utdanning.

Sentrale begreper er definert lengst bak i planen.

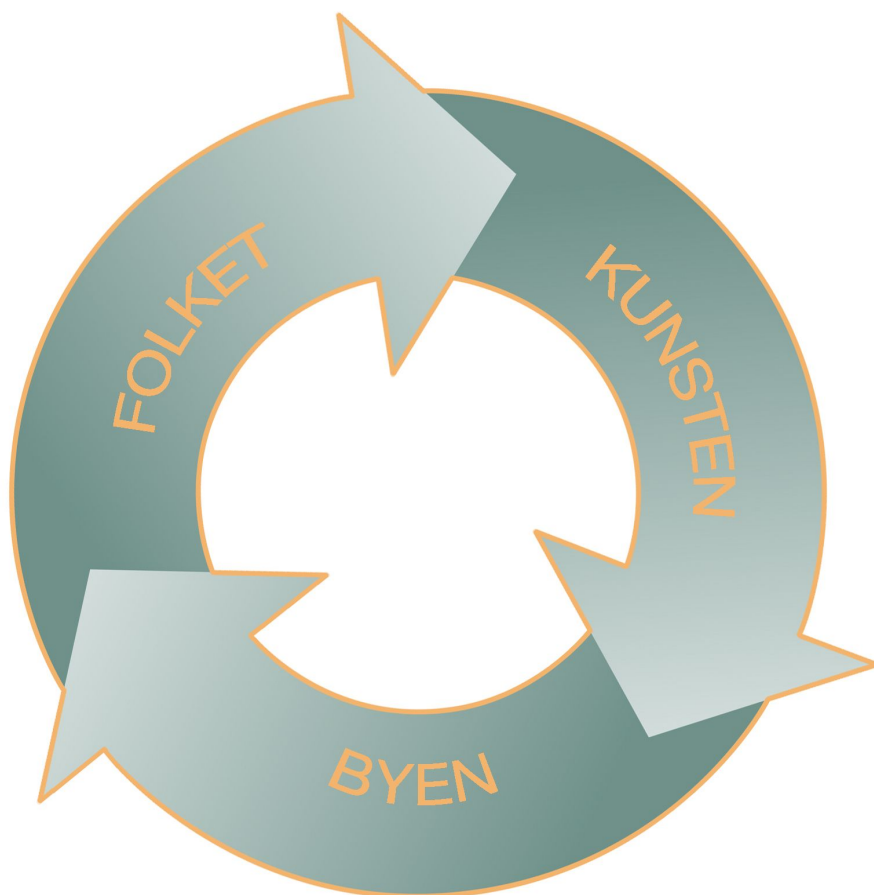
DEL 2 - MÅL

Kunst og kultur - en bærende kraft i utviklingen av Trondheim fram mot 2030

Kunst og kultur har en verdi i seg selv og for den enkelte innbygger. Samtidig har kunst og kultur en nytteverdi. Kunst og kultur er en samfunnsbyggende kraft som bidrar til inkludering ved å styrke fellesskap, forebygge utenforskap og utjevne forskjeller mellom folk. Kulturelle opplevelser og kulturell egenaktivitet kan ha positiv effekt på folks helse og trivsel¹. Kunst og kultur er også viktige arenaer som bidrar til å ivareta ytringsfriheten og bygge demokrati.

Trondheim kommune har høye, men realistiske ambisjoner for å utvikle kunst og kultur fram mot 2030. Trondheim kommune må bidra til å forsterke de fortrinn og kvaliteter som byen allerede har, men også ivareta nye forventninger og behov innen kunst- og kulturområdet.

Ambisjonene i Kommunedelplan for kunst og kultur i Trondheim 2019-2030 er strukturert ut fra et overordnet mål med tre underliggende målområder. Som overordnet mål foreslås det at kunst og kultur skal være en bærende kraft i utviklingen av Trondheim fram mot 2030. For å realisere målet brukes tre hovedperspektiver som angir hvert sitt målområde: Folket, Kunsten og Byen. Gjennom de tre områdene skal Trondheim kommune ivareta en helhetlig kunst- og kulturpolitikk.

¹ Aktuelle referanser: Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg. Omtale av HUNT i forskning.no. <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/2470975>
<https://nhi.no/psykisk-helse/psykisk-egenpleie/kunst-og-helse/http://tidsskriftet.no/2005/12/om-helsetjenesten/kulturell-e-virkemidler-i-behandling-og-folkehelsearbeid>

MÅL 1 FOLKET - Kultur for alle

Foto: Carl-Erik Eriksson, Trondheim kommune

Innbyggerne ivaretas ved å legge til rette for kulturell egenaktivitet og opplevelse. Kulturpolitikken skal sikre at alle har muligheter til å delta i fritidskulturlivet og til å oppleve kunst og kultur av høy kvalitet. Fem delmål angir kommunens kulturpolitiske ambisjoner fram mot 2030:

1. Innbyggerne deltar aktivt i et bredt og mangfoldig kunst- og kulturliv

Alle innbyggerne i Trondheim skal ha mulighet til å skape, delta i og oppleve kunst og kultur uavhengig av individuelle forutsetninger som bosted, alder, økonomi, etnisitet, språk eller funksjonsevne. Kunst- og kulturtilbudet må ivareta, synliggjøre og reflektere mangfoldet i befolkningen.

Kunnskap om hvem som deltar og hva som fremmer og hindrer deltakelse i kunst- og kulturlivet er viktig. Trondheim kommune må jobbe strategisk og langsiktig i samarbeid med kunst- og kulturlivet for å inkludere grupper som ikke deltar på kunst- og kulturarenaer.

Kunst og kultur skal i størst mulig grad være tilgjengelig og tilrettelagt i form av universell utforming, fysisk tilpasning, klarspråk og flerspråk. I tillegg skal det legges til rette for de som trenger personlig assistanse eller individuell tilrettelegging. Det er også viktig at kunst og kultur er tilgjengelig i hele byen. Særlig barn og unge bør kunne møte kunst og kultur som en del av hverdagen i sitt nærområde.

2. Barn og unge skal ha et helhetlig kunst- og kulturtilbud

Bystyret har vedtatt at Trondheim skal være Nordens beste kultur- og idrettsby for barn og unge². Det krever en helhetlig utvikling av kommunens virksomhet på området. Trondheim kommune må bidra til at barn og unge har tilgang til profesjonell kunst og kultur av høy kvalitet innen alle uttrykk, og til et mangfoldig og inkluderende fritidskulturliv. Barn og unge skal også ha mulighet for å påvirke kunst- og kulturtilbudet, og deres egne kulturuttrykk og egenorganiserte aktiviteter må ivaretas.

Alle barn og unge møter kunst og kultur som del av grunnopplæringen i skole og barnehage. Barn og unge er også en prioritert målgruppe for kommunens tjenestetilbud gjennom Trondheim kulturskole, Trondheim folkebibliotek og Kulturenheten. Den kulturelle skole- og barnehagesekken er kommunens viktigste verktøy for å sikre alle et profesjonelt kunst- og kulturtilbud. God samordning mellom kommunens kultur- og oppvekstpolitikk er derfor av stor betydning.

Kommunens innsats på kunst- og kulturområdet må sees i sammenheng med kommunens øvrige arbeid for inkludering, sterke barnefellesskap og gode oppvekstmiljø. Det må også ses i sammenheng med arbeidet for å sikre helhetlige tjenester til barn og unge i familier med svak økonomi. Dette forutsetter et systematisk og godt tverrfaglig samarbeid mellom kultur, idrett, oppvekst og helse. Godt samarbeid med aktører innen fritidskulturlivet og profesjonell kunst og kultur er også avgjørende.

3. Kulturarven skal være en ressurs for framtida

Kjennskap til Trondheims historie og kulturarv er viktig for felles identitet, og for å forstå og føle tilhørighet til det samfunnet vi lever i. Kulturarven er en viktig kilde til å forstå fortida,

² Jf bystyresak 197/17.

men er samtidig en ressurs for framtida. Å ta vare på og formidle kunnskap om den immaterielle og materielle kulturarven, er derfor en viktig oppgave.

For å ivareta mangfoldet i samfunnet er det avgjørende å ta vare på kulturarven til alle grupper i samfunnet. Dette gjelder også de nasjonale minoritetene³ og nyere innvandringsgrupper. Trondheim og Trøndelag har et spesielt ansvar for å ivareta og synliggjøre kulturarven til den sørsamiske befolkningen, som har særskilt status som urfolk.

4. Kunst og kultur skal bidra til en inkluderende og sosialt bærekraftig by

Kultur har stor betydning som brobygger mellom ulike grupper i samfunnet. Kultur bidrar til å ivareta mangfoldet, og sikre at alle innbyggerne opplever å være inkludert og føler tilhørighet. Kultur kan i større grad brukes som virkemiddel for å styrke sosial samhørighet og trivsel. Trondheim kommune skal bidra til å bygge fellesskap mellom generasjoner og grupper i samfunnet, og arbeide for å gi kultur større plass i forebyggende helse- og velferdsarbeid.

Det internasjonale samfunnet og det øvrige mangfoldet hos innbyggerne i Trondheim gir muligheter for utvikling og forandring. Samtidig gir det behov for ny kunnskap og interkulturell dialog. Trondheim kommune må arbeide for å nyttiggjøre ressurser og kunnskap innen kunst og kultur fra innbyggere med internasjonal bakgrunn og erfaring.

Trondheim er en by i vekst med sterk befolkningsøkning og utvikling av nye bydeler. Dette forsterker behovet for flere kulturelle møteplasser. Arenaer for kunst og kultur bidrar til å skape liv og aktivitet i byen, og kunst og kultur bidrar til å skape mangfold og variasjon i bydelene. De fysiske omgivelsene identifiserer og påvirker relasjoner mellom innbyggerne. Det er derfor viktig å utvikle møteplasser der innbyggerne kan skape og dyrke nye fellesskap.

5. Kunst og kultur skal være kilde til livslang læring

Kunnskap er Trondheims fundament og fortrinn, og utvikling av ny kunnskap er avgjørende for kunne å møte framtidens utfordringer. Kunst og kultur er viktige kunnskapsfelt der eksisterende kunnskap, tradisjoner og håndverk opprettholdes, samtidig som ideer og praksiser utvikles. For kommunen er kunst- og kulturområdet en viktig arena for å imøtekomme innbyggernes behov for og tilgang på kunnskap i alle livsfaser. Kunnskap om kunst og kultur bidrar til å øke innbyggernes interesse for og deltakelse i kunst- og kulturlivet. Samtidig bidrar deltakelse til å øke innbyggernes kunnskap.

³ Jødene, kvenene, rom, romani og skogfinnene.

Mål 2 KUNSTEN - Kultur for kunst

Foto: Carl-Erik Eriksson, Trondheim kommune

Kunstnere: Rosèn og Røysamb "Ørekonkylie" (2015). Sørensen "What does the Fjord say?" (2015).

Kunst ivaretas i et perspektiv som legger vekt på at kunsten har en egenverdi og er uavhengig. Kunstpolitikken omfatter her produksjon, formidling og forvaltning av profesjonell kunst i og utenfor institusjonene. Fem delmål angir kommunes kunstpolitiske ambisjoner fram mot 2030:

1. Kunsten og kulturen skal være fri, uavhengig og selvstendig

Kunstens rolle i samfunnet blir stadig viktigere. Kunst og kultur skaper sosiale møteplasser og arenaer for deltakelse og debatt. Kulturelle ytringer fremmer og utfordrer ytringsfriheten, som er nødvendig for et velfungerende demokrati. Prinsippet om kunstnerisk frihet, der kunsten kan utvikle seg på egne premisser og på en armlengdes avstand til det politiske systemet, ligger til grunn for Trondheim kommunes kunstpolitikk.

Det er i møtet med publikum at kunsten og kulturens verdi realiseres. Trondheim kommune må legge til rette for et mangfold av kulturelle ytringer i det offentlige rom, og bidra til å styrke kunstkritikken og offentlige samtaler om kunst og kultur. At kunst og kultur er synlig i offentligheten bidrar til å sikre og øke publikumsdeltakelsen. Kommunen må også bidra til å løfte kunst- og kulturpolitikken høyere på den politiske dagsorden.

2. Trondheim skal ha aktive og attraktive kunst- og kulturmiljø

Trondheim har aktører som produserer og formidler kunst og kultur med høy kunstnerisk kvalitet innen alle uttrykk og genre. Trondheim har også sterke institusjoner som forvalter og formidler kunst, kultur og kulturarv med regional, nasjonal og internasjonal verdi. Det er viktig at kunst- og kulturmiljøene i Trondheim når opp i konkurransen om nasjonale og internasjonale midler og ressurser, og er attraktive for samarbeid på nasjonale og internasjonale arenaer.

Trondheim kommune er en betydelig formidler av profesjonell kunst og kultur gjennom et bredt tjenestetilbud i Trondheim folkebibliotek, Trondheim kommunale kulturskole og Kulturenheten. I tillegg eier og forvalter kommunen en stor kunstsamling, som kontinuerlig utvides gjennom kommunens satsing på [Kunst i offentlig rom](#).

3. Trondheim skal ha gode vilkår for profesjonell kunst og kultur

For å være en attraktiv kunst- og kulturby for profesjonelle aktører, må Trondheim ha gode muligheter for å produsere, formidle og forvalte profesjonell kunst og kultur. Da må aktørene ha tilgang til rimelige og tilrettelagte lokaler for produksjon, øving, visning og formidling. Offentlig støtte til arenaer styrker aktørenes mulighet for å skape og realisere kunstneriske prosjekter av høy kvalitet. Forvaltning av kunst og kultur avhenger av en satsing på vedlikehold, dokumentasjon og tilgjengeliggjøring av ulike uttrykk, slik at ressurser og verdier ivaretas for samtid og framtid.

En robust og forutsigbar finansiering av drift og tilgang på frie midler, er også viktig for å ivareta og styrke profesjonell kunst og kultur i og utenfor institusjonene, og for å beholde og rekruttere profesjonelle aktører i Trondheim.

Kommunens offensive satsing på kunst i offentlig rom startet i 2002, da bystyret vedtok at 1,25 prosent av kommunens investeringsbudsjett skulle settes av til kunst. Siden da er det gjennomført over 300 stedsspesifikke kunstprosjekter, og kjøpt inn en rekke mindre verk. Ordningen har gitt og gir oppdrag til mange kunstnere, og er slik også en viktig inntektskilde for kunstnere. Trondheim kommune eier i dag en av Norges største samlinger med

samtidskunst. Satsingen på kunst i offentlig rom skal fortsatt videreutvikles.

Trondheim kommune er også en viktig oppdragsgiver for det profesjonelle kunst- og kulturfeltet, blant annet ved å formidle profesjonell kunst og kultur gjennom Den kulturelle barnehage- og skolesekken, og Den kulturelle spaserstokken. I tillegg er Trondheim folkebibliotek en viktig profesjonell arena for formidling og forvaltning av litteratur, og som møteplass for samfunnsdebatt.

4. Kunst- og kulturmiljøene skal styrkes av kunnskap og samarbeid

Økt samspill mellom aktører innenfor og mellom de ulike kunstfeltene er avgjørende for nyskaping. Kommunen må legge til rette for og initiere et tettere samarbeid mellom aktører innenfor og mellom ulike kunstuttrykk, forskningsfelt og utdanningsområder.

Kunst- og kulturaktører kan ha en langt mer framtreddende rolle i skapende og innovative prosesser også utenfor kunstfeltet. Eksperimentelle og utforskende praksiser i krysningen mellom kunst, håndverk, teknologi, tradisjon og innovasjon vil kunne bidra til nyskaping, god ressursutnyttelse og kunnskapsutvikling. Det er behov for å utvikle kunstfellesskap og arenaer for utprøving og eksperimentering hvor kunstfeltet har tilgang til, videreutvikler og deler kunnskap.

Samfunnsutfordringer knyttet til ressursutnyttelse, miljø, teknologi, utdanning og byutforming vil kunne dra nytte av de skapende krefter Trondheims ulike kunstpraksiser representerer.

5. Kultur næringer skal være lønnsomme, konkurransedyktige og bærekraftige

Kulturelle og kreative næringer har hatt en positiv utvikling i Trondheim de siste årene, og har et potensiale for videre vekst. Trondheim skal styrke sin posisjon som tyngdepunkt for kulturelle og kreative næringer ved å bidra til stabile, forutsigbare arbeidsplasser og et økonomisk bærekraftig livsgrunnlag for kulturnæringsaktørene. Trondheim kommune skal legge til rette for at alle ledd i kulturnæringerens verdikjede har gode vilkår.

Kunstnere og kulturaktører definerer i større grad enn tidligere sitt kunstneriske virke som næring, og har behov for kunnskap om bedriftsetablering og -utvikling.

Virkemiddelapparatet må ha kunnskap om kulturell og kreativ næringsutvikling, slik at aktører innen kulturnæringerne får tilpassede vilkår for vekst og utvikling, på linje med aktører innen andre næringer.

Trondheim kommune vil videreføre det strategiske samarbeidet med Trøndelag fylkeskommune og Innovasjon Norge om å styrke vilkårene til kulturnæringerne, i nært samspill med Kreativt Norge. Det vil kunne bidra til tettere samarbeid mellom kulturnæringsaktører og kunnskapsmiljø innen FoU, innovasjon og teknologi.

MÅL 3 BYEN - Kultur som drivkraft

Foto: Carl-Erik Eriksson, Trondheim kommune

Byen ivaretas i et planleggingsperspektiv, som handler om by- og samfunnsutvikling. Det omfatter utforming av offentlige rom, skape en attraktiv by å bo i og å tydeliggjøre byens karakter og historie. Byperspektivet omfatter hele kommunen og storbyen Trondheim, både sentrum og øvrige bydeler. Fem mål angir kommunens ambisjoner for kultur som drivkraft i by- og samfunnsutviklingen fram mot 2030:

1. Kunst og kultur skal være en overordnet del av by- og samfunnsutviklingen

Kultur har stor betydning for utviklingen av Trondheim som by, og kultur kan i enda større grad sette dagsorden og brukes som kreativ drivkraft for å styrke byens attraktivitet. Kunst og kultur skal utfolde seg i byrommet og må inngå som en integrert del i planleggingen og utviklingen av byen. Byutviklingsprosesser bygger på demokratisk medvirkning og dialog, og kunstens og kulturens perspektiv og metoder er integrert og prioritert i byutviklingen.

Trondheim står foran flere store byutviklingsprosjekter, der bolig- og industriområder, offentlige tjenestetilbud og bydeler skal utvides og omdannes. Her vil kunst og kultur være avgjørende for å kunne ivareta områdenes egenart og identitet, samtidig som kunstens og kulturens perspektiver bidrar til nyskaping og miljøbevisste løsninger.

2. Kunst, kultur og kulturarv skal prege Trondheim

Kunst og kultur er viktig for å skape en by med sterk identitet og profil. Utforming gjennom byggeskikk og bygningskultur har stor betydning for byens karakter og identitet. Å bruke byens historie og kulturarv aktivt i byutviklingen, gir identitet med dybde og forankring. Nidarosdomen, bryggerekkene og den øvrige verneverdige bebyggelsen bidrar til å gi tydelige referanserammer når fremtiden formes og byen vokser. Trondheim har i tillegg flere kulturhistoriske bygg som ivaretas ved at de brukes til kunst- og kulturformål.

Samtidig preges Trondheim av samtidskunst. Kommunens ordning med Kunst i offentlige rom er nært knyttet til byutviklingen, og gir innbyggerne møter med kunst i skoler, barnehager, helse- og velferdssentre, og i uterom som plasser, torg og rundkjøringer.

Kunst og kultur har stor betydning for et levende bysentrum og for å styrke Midtbyen som regionens identitetsbærer og viktigste nærings- og kultursentrum. Samtidig er det viktig å legge til rette for gode kulturelle møteplasser i bydelene der folk bor. Det kan bidra til å skape et sosialt bærekraftig og attraktivt nærmiljø. Trondheim kommune må legge til rette for permanente, midlertidige og spontane møteplasser som sosiale og kulturelle knutepunkt for å skape liv i byen.

3. Trondheim skal ha en sterk posisjon som kulturelt knutepunkt i regionen

Som Norges tredje største by og kulturell hovedstad i regionen, er Trondheim en drivkraft på kunst- og kulturområdet. For en sterk og helhetlig utvikling av kunst og kulturområdet i Trondheim og regionen for øvrig, er det avgjørende at det likeverdige samarbeidet som har vært mellom Trondheim kommune og Sør-Trøndelag fylkeskommune videreføres i et samlet Trøndelag. Det er også viktig at Trondheim og Trøndelag opptrer samlet i nasjonal sammenheng, til det beste for kunst- og kulturlivet i hele regionen.

Kultursamarbeidet i storbynettverkene er viktig for å sikre at storbyene har en sentral rolle i å realisere nasjonal kulturpolitikk. Her må Trondheim ta en aktiv rolle.

Trondheims sterke posisjon som kunst- og kulturby er viktig for regionen, og vil være en positiv drivkraft for å utvikle området i hele Midt-Norge. Kunst og kultur kan brukes aktivt for å bygge nytt fellesskap og identitet når Klæbu og Trondheim kommuner går sammen i nye Trondheim kommune. Kunst- og kulturmiljøene i Trondheim og i andre kommuner i regionen er gjensidig avhengige av hverandre. Samtidig utgjør hele regionen det viktigste publikumsgrunnlaget for kunst- og kulturtilbudet i Trondheim.

4. Trondheim skal ha en sentral rolle i feiringen av det nasjonale tusenårsjubileet

Trondheim har en unik posisjon i norsk historie, og en sentral rolle i utviklingen av nasjonen Norge og det norske samfunnet etter slaget på Stiklestad i 1030. Trondheim og Stiklestad representerer en symboltung akse i et samlet Trøndelag, og Olavsarven og pilegrimsleden til Nidaros har vært kilde til internasjonale impulser i 1000 år. Det er derfor naturlig at Trondheim tar en aktiv rolle i markeringen av det nasjonale 1000-årsjubileet.

Bystyret har vedtatt at Trondheim skal arbeide for å bli europeisk kulturhovedstad i 2030⁴. Dette vil være et viktig løft for byen, og må samordnes med feiringen av Nasjonaljubileet samme år. Trondheims ambisjon er lagt fram for Kulturdepartementet og statsråden.

Rådmannen etablerer i 2019 et forprosjekt som skal utarbeide en prosessplan for det videre arbeidet med nasjonaljubileet i 2030. Planene for arbeidet med tusenårsmarkeringen skal utformes slik at det kan danne grunnlag for en søknad om å bli Europeisk kulturhovedstad samme år. Arbeidet skal skje i samarbeid med Trøndelag fylkeskommune og samordnes med de regionale og nasjonale planene for 2030.

5. Trondheim skal være en internasjonalt anerkjent kunst- og kulturby

Internasjonalisering blir stadig viktigere. For at Trondheim skal styrke sin posisjon som internasjonal kunst- og kulturby, må kommunen arbeide langsiktig og målrettet. Kommunen må legge til rette for økt internasjonalt samarbeid i god dialog med kunst- og kulturlivet. Kunnskap om internasjonale muligheter er vesentlig for at kunst- og kulturaktører skal kunne delta i relevante internasjonale nettverk og prosjekt.

Kommunens internasjonale relasjoner innen kunst og kultur styrkes ved å bygge strategiske partnerskap og nettverk, koordinert med kommunens øvrige internasjonale arbeid. Kommunens internasjonale satsing må være forankret i de øvrige målene for kunst- og kulturområdet, og bidra til å styrke kunst- og kulturlivet i Trondheim. Samtidig må kommunens overordnede kunst- og kulturpolitikk og konkrete satsinger i sterkere grad utvikles i tråd med øvrig nordisk og europeisk kulturpolitikk.

⁴ Jf. Jf. bystyresak 197/17 og [sentrum-venstrepartienes forslag](#) til budsjett 2018 og økonomiplan 2018-2021.

DEL 3 - OPPFØLGING AV PLANEN

Trondheim kommune har ulike roller og oppgaver for å tilrettelegge for kulturvirksomhet. Kommunens ansvar for bibliotek og kulturskole er hjemlet i [Lov om folkebibliotek](#) og [Opplæringsloven](#).

Kommunens eget tjenestetilbud er en viktig del av en målrettet satsing på mangfold og kvalitet i utviklingen av kunst- og kulturbyen Trondheim. Gjennom kommunens enheter, Trondheim folkebibliotek, Trondheim kommunale kulturskole og Kulturenheten, realiseres kunst- og kulturtilbud for innbyggerne. De kommunale enhetene samarbeider tett med andre tjenesteområder i kommunen for å sikre et helhetlig tilbud for alle, uavhengig av sosial, økonomisk, kulturell bakgrunn eller funksjonsevne.

Kommunen gir tilskudd til kulturaktiviteter og kulturell infrastruktur, og er en viktig samarbeidspartner for kunst- og kulturaktører i kommunen. Kommunen gir betydelige midler i tilskudd til institusjoner og organisasjoner på egen post i budsjettet, og gjennom en rekke søkbare tilskudd- og stipendordninger for profesjonell kunst og kultur og for fritidskulturlivet. Kommunens tilrettelegging av lokaler til kunst- og kulturaktivitet utgjør også et stort økonomisk bidrag.

Kommunen eier og er medeier i flere institusjoner på kulturområdet. Kommunens overordnede eierskapspolitikk er nedfelt i eierskapsmeldingen (bystyresak [0165/16](#)), og i selskapsspesifikke eierstrategier for selskap og foretak der kommunen har vesentlige eierinteresser.

Handlingsprogram og strategiske grep

En plan er kun effektiv og viktig når den brukes. Trondheim kommune vil legge til rette for bred involvering av innbyggere, frivillighet, profesjonelle kunst- og kulturaktører, kunnskapsmiljø og andre viktige samarbeidspartnere i arbeidet med å realisere ambisjonene i planen.

Rådmannen skal legge fram sak til bystyret med forslag om 4-årige handlingsprogram som omsetter mål og strategier i tiltak. For å samordne utviklingen av innhold, arenaer og næring innen kunst og kultur, vil rullering av Kommunedelplan for kulturarenaer og tiltak som gjelder kulturnæring inngå i handlingsprogrammet. Rådmannen skal med jevne mellomrom legge fram sak om status og resultatoppnåelse for planen, i tillegg til den generelle rapporteringen i kommunens årsrapport.

Trondheim kommune legger vekt på fire strategiske grep som blir gjennomgående for å kunne realisere målene i Kommunedelplan for kunst og kultur:

Kunnskap: Kunnskap er Trondheims fundament og fortrinn. Kunst- og kulturområdet må og kan spille en viktig rolle for å realisere ambisjonene for Trondheim som kunnskapsby og for universitetskommunesamarbeidet. Kommunen må ta ansvar for å utvikle nødvendig kunnskap innen kunst- og kulturområdet i nært samspill med kunst- og kulturmiljøene, innbyggere, forskningsmiljøer og næringsliv.

Samarbeid: Kommunen legger vekt på innbyggerinvolvering og relasjonell velferd som handler om å fremme inkludering, mangfold, tilhørighet og kreativitet hos innbyggerne. Samarbeid med og mellom aktører innenfor kunst- og kulturområdet er avgjørende for å styrke Trondheim som kunst- og kulturby. Det forutsetter at kommunen evner å samarbeide på tvers av samfunnsområder og utvikle strategiske partnerskap regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Internasjonalisering: Internasjonalt samarbeid bidrar til synliggjøring og kunnskapsutvikling. Samtidig er det avgjørende at kommunens overordnede kulturpolitikk og konkrete satsinger i sterkere grad utvikles i tråd med nordisk og europeisk kulturpolitikk. Internasjonalt samarbeid bedrer kvaliteten på innovasjonsarbeid, næringsutvikling, utdannings samarbeid, forskning, kultur og idrett, og gir oss tilgang til kunnskap utviklet utenfor Norges grenser. Trondheim kommune vil fortsette å søke internasjonale samarbeidsprosjekter i nye kunnskapsbaserte partnerskap.

Bærekraft: En bevisst satsing på bærekraftige valg vil legge til rette for kommende generasjoners livskvalitet og muligheter. I et kulturperspektiv vil dette omfatte et økt fokus på deling og nyttiggjøring av fellesgoder. Det gjelder blant annet arenaer for produksjon, visning og formidling av kunst og kultur, en miljøbevisst distribusjon og bruk av miljøvennlige produksjonsmidler. Bærekraftsperspektivet henger sammen med de andre strategiske grepene, og styrkes ved å søke kunnskap og samarbeide lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

Økonomi

Økonomiske konsekvenser av planen og fireårige handlingsprogram innarbeides i rådmannens årlige forslag til handlings- og økonomiplan. Forslag til Handlingsprogram for kunst og kultur i perioden 2019-2022 legges fram for bystyret høsten 2019.

For Trondheim kommune er kunst og kultur en strategisk investering med betydning for hele samfunnsøkonomien. I 2019 utgjør driftsbudsjettet til kunst og kultur⁵ i Trondheim kommune 209 millioner kroner. Dette tilsvarer om lag to prosent av kommunens totale driftsramme for tjenesteområdene, og omfatter drift av de tjenesteproduserende enhetene (Trondheim folkebibliotek og Kulturenheten), tilskudd til institusjoner, organisasjoner og enkeltaktører.

I perioden 2014-2019 utgjorde investeringsbudsjettet til kultur i Trondheim kommune i gjennomsnitt 19 millioner kroner. For 2019 tilsvarer dette om lag 0,18 prosent av det totale investeringsbudsjettet til kommunen.

Sammenlignet med andre større byer i Norge ligger Trondheim kommune lavt når det gjelder samlet ressursbruk til kunst og kultur. Tilbudet til barn og unge skiller seg imidlertid ut; der har Trondheim ligget høyt sammenlignet med øvrige store kommuner⁶. Trondheim har i flere år på rad også blitt rangert blant topp ti på den årlige målingen til [Norsk kulturindeks](#).

Trondheim er en by i sterk vekst og utvikling. Fram mot 2030 vil særlig veksten i antall eldre, barn og unge gi behov for ekstra satsinger og særskilt tilrettelegging innen kunst- og kulturområdet. Også

⁵ Omfatter midler til kunst og kultur på kulturbudsjettet. Midler til kulturskole, Den kulturelle skolesekken og -barnehagesekken sorteres under direktørområdet Oppvekst og utdanning, og kommer i tillegg til disse tallene..

⁶ Jamfør Kostratall fra SSB: www.ssb.no/offentlig-sektor/kostra/

kunst- og kulturlivet i Trondheim er i stadig utvikling. For å kunne følge opp og legge til rette for videre utvikling og nyskaping, må også kommunens innsats på området evalueres.

Trondheim kommune skal

- Arbeide for å øke prosentandelen til kunst og kulturformål i årlige driftsbudsjett fra to prosent i 2019 til tre prosent innen 2030
- Arbeide for at Trondheim har en sterk økonomisk prioritering av kunst og kultur sammenlignet med andre storbyer og kommuner i Norge
- Med jevne mellomrom gjennomgå alle tilskuddsordninger på kulturområdet for å sikre at de svarer godt til kunst- og kulturområdets behov og kommunens overordnede mål og strategier for området
- Gjennomgå økonomi, oppgaver og roller i kommunens enheter for å sikre god og effektiv ressursutnyttelse i kommunens tjenestetilbud innen kunst og kultur
- Arbeide for å ivareta god dialog med andre medeiere i og tilskuddsgivere til kunst- og kulturinstitusjoner som Trondheim kommune har eierandel i og yter tilskudd til

Sentrale begreper

Kultur brukes som overbyggende begrep om å skape, produsere, utøve, formidle og distribuere kunst- og andre kulturuttrykk. Kultur handler også om å verne, fremme innsikt i og videreføre kulturarv, delta i kulturaktivitet, og samt å utvikle kulturfaglig kunnskap og kompetanse⁷.

Kunst brukes om aktiviteter som omfatter skapende og utøvende kunst, uavhengig av sjanger og uttrykk.

Kunstner brukes om skapende og utøvende aktører innen alle kunstuttrykk som har relevant fagutdanning, eller kan vise til et kunstnerisk virke av et betydelig omfang. Begrepet brukes også om selvlærte utøvere og utøvere som har kunstnerisk virke som primær inntektskilde.

Kunst- og kulturuttrykk brukes om fagområdene film og spill, litteratur, kulturarv, musikk, scenekunst og visuell kunst, kunsthåndverk og duodji.⁸

Kunst- og kulturaktører brukes om aktører innen det profesjonelle kunst- og kulturområdet og fritidskulturlivet. Omfatter enkeltkunstnere, grupper, institusjoner, organisasjoner, festivaler og andre som produserer, formidler eller forvalter kunst og kultur.

Kulturarv omfatter kulturminner, som er spor etter liv og virke til mennesker som har levd før oss. Immaterielle kulturminner er muntlige uttrykk som språk, tradisjoner, kunstneriske og kulturelle ytringer. Det kan også være, samt kunnskap og ferdigheter om knyttet til naturen og og tradisjonelt håndverk. Materielle kulturminner er gjenstander og andre fysiske spor etter menneskelig virksomhet, som bygninger og fartøy.

Kulturell og kreativ næring er samlebetegnelser på næringsvirksomhet som er basert på framstilling av kulturelle uttrykk som primært kommuniserer gjennom estetiske og kunstneriske virkemidler.

⁷ Jf Lov om offentlige styresmakters ansvar for kulturverksemd ([Kulturlova](#)).

⁸ Duodji er det tradisjonelle, samiske håndverket og kunsthåndverket (<https://snl.no/duodji>).

Omfatter alle kunstuttrykk og kommersielle virksomheter som arkitektur, design og mote. Begrepene omfatter hele næringskjeden i form av produksjon, formidling, distribusjon, markedsføring og salg av kulturelle uttrykk og kunstneriske produkter⁹.

Kulturell infrastruktur er lokaler, bygg og arenaer som brukes til produksjon, øving og visning av kunst og kultur. Infrastruktur handler også om digitale programmer og systemer for produksjon, formidling og synliggjøring. I tillegg gjelder begrepet strukturelle tiltak som legger til rette for samhandling og faglige nettverk.

Forvaltning handler om å ta vare på kunst og kulturressurser i form av dokumentasjon, forskning, vedlikehold, konservering, arkivering. Drift av samlinger, bibliotek tjenester og publisering er også forvaltning.

Bærekraft refererer til er en samfunnsutvikling som tilfredsstiller innbyggernes nåværende behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å tilfredsstille sine behov.

⁹ Jf. St. Meld 8 (2018-2019) Kulturens kraft. Kulturpolitikk for framtida.

Relevant litteratur

Halmrast, H. H., Nilsen, M.H., Refsli, P. B. og Sjøvold, J. M. (2018). *Kunst i tall 2017*. Oslo: Kulturrådet.

Lov om offentlege styresmaktens ansvar for kulturverksemd (Kulturlova).

Heian, M., Løyland, K. og Mangset, P. (2006). *Kunstnerens aktivitet, arbeids-og inntektsforhold*. Bø: Telemarksforskning.

Kulturdepartementet (2015). *Kunstens autonomi og kunstens økonomi*. Oslo: Kulturdepartementet.

Kulturdepartementet (2018). Meld. St. 8 (2018-2019) Kulturens kraft. Kulturpolitikk for framtida. Oslo: Kulturdepartementet.

Kulturdepartementet (2018). Meld. St. 10 (2018-2019) Frivilligheita - sterk, sjølvstendig, mangfaldig. Den statlege frivilligheitspolitikken. Oslo: Kulturdepartementet.

Monkerud, L. C. (2019). *Statistikk om visuell kunst i Norge*. Bergen: Fabokforlaget.

Monkerud, L. C. og Holm, A. (2019). *Visuell kunst i Norsk forvaltning*. Bergen: Fagbokforlaget.

Søbye, P. E. og Nergaard, K. (1989). *Inntekt og levekår blant kunstnere 1986 - rapport nr. 086*. Oslo: FAFO.